

Mossen van het najaarsweekend naar Groesbeek in 2003

N.C.M. (Niko) Buiten

Spaarne 49 app. 1.7, 2011 CE Haarlem

Abstract: Bryophytes from the autumn fieldtrip to Groesbeek in 2003 (province of Gelderland)

On September 12-14th 2001 bryological fieldtrips were made from a camp near Groesbeek (province of Gelderland) to forelands on both sides of the river Waal: Millingerwaard, Klompenwaard and Gendtsche Waard. Lists of bryophytes were recorded for each of the forelands and the surroundings of the camp.

Van 12 tot en met 14 september 2003 zetten de mossen- en korstmossenliefhebbers op het SBB natuurkampeerterrein Groesbeek hun tentjes op. Daar verzamelden gedurende het weekend zo'n twintig personen zich voor de excursies. De mossenliefhebbers bezochten de uiterwaarden aan beide zijden van de Waal: de Millingerwaard, de Klompenwaard en de Gendtsche Waard. Bovendien werden het ruige kampeerterrein en de naaste omgeving daarvan geïnventariseerd. Tijdens de excursies was het mooi en droog weer. Vanwege de droge zomer hadden de mossen het ook in dit landsdeel moeilijk.

Excursieterreinen

Kampeerterrein en naaste omgeving

Een gemengd bos met wat open keileem op de paden. Vondsten: *Herzogiella seligeri*, *Jungermania gracillima*, *Leucobryum glaucum*, *Ulota bruchii*. Het was een ruig kampeerterrein. Dat wil zeggen, het ging er ruig aan toe: een groepje kampeerders kapte bomen om, om open vuren aan te leggen. Nadat een paar Haarlemse mossenliefhebbers de beheerder hierop attent maakte, sprak hij hen hierover aan.

Millingerwaard

Een fraai en afwisselend natuurontwikkelingsgebied in de uiterwaarden ten zuiden van de Waal bij Kekerdorp. Enkele drooggevalle kleiputten, ooibossen, rivierduinen en een met stenen versterkte rivieroever. Het gebied wordt begraasd door Poolse konikpaarden en Schotse gallowayrunders. We zagen planten als Echte kruisdistel, Liggende ganzerik, Slijkgroen en Vlooienveld. Vondsten: *Anomodon viticulosus*, *Cinclidotus*

riparius, *Fissidens gymnanthus*, *Homalia trichomanoides*, *Hypnum lindbergii*, *Orthotrichum cupulatum*, *Plagiomnium rostratum*, *Syntrichia latifolia*. De vondst van *Hypnum lindbergii* is bijzonder: het is een van de weinige groeiplaatsen in Nederland.

Klompenwaard, Gendtsche Waard

Op zondag werden de uiterwaarden ten noorden van de Waal bij Gendt en Doornenburg bezocht. Hier bevonden zich drooggevalen plassen en enkele groepjes wilgen. Er groeiden planten als Kattedoorn en Knolribzaad. Er vlogen nog libellen, we zagen ooievaars, een beverburcht en vraatsporen van bevers. Vondsten in de Klompenwaard: *Brachythecium mildeanum*, *Cinclidotus danubicus*, *Didymodon nicholsonii*, *Fontinalis antipyretica*, *Octodiceras fontanum*. Vondsten in de Gendtsche Waard: *Didymodon rigidulus*, *Leskea polycarpa*, *Physcomitrella patens*, *Riccia cavernosa*.

Deelnemers

Zaterdag en zondag: Corry van Breen, Niko Buiten, Martin Busstra, Joke Gutter, Jo van Meurs, Jurgen Nieuwkoop met zijn zoon Thijs en diens vriend Gijs, Henk Siebel, Marleen Smulders, Wim van der Veen. Alleen zaterdag: Maria Michiels, Minke Verhoeven. Alleen zondag: Riek van den Bosch, Rienk-Jan Bijlsma, Jos Houben, Jan Kersten. Tijdens de excursies hielden Niko Buiten en Marleen Smulders de streeplijsten bij. Niko Buiten heeft bovendien de streeplijst van het kampeerterrein en omgeving bijgehouden.

Legenda locaties

locatiecode	bezocht terrein	amersfoortcoördinaten	datum
1	kampeerterrein e.o.	191/421	12/14-9-2003
2	Millingerwaard	196/431, 197/430, 197/431 en 197/432	13-9-2003
3	Klompenwaard	198/432, 198/433 en 199/432	14-9-2003
4	Gendtsche Waard	195/431	14-9-2003

Legenda toevoegingen soortenlijst

F = kapsels; M = microscopische determinatie; herbariummateriaal als (cvb) = Corry van Breen, (nb) = Niko Buiten, (jn) = Jurgen Nieuwkoop, (ms) = Marleen Smulders

Soortenlijst (Rode Lijst-soorten zijn gecursiveerd)

Amblystegium serpens 2FM, 3, 4 / *Amblystegium tenax* 2M(ms), 3 / *Anomodon viticulosus* 2FM(ms) / *Atrichum undulatum* 1F / *Aulacomnium androgynum* 1 / *Barbula convoluta* 1, 2M, 3M / *Barbula unguiculata* 1, 2, 3M / *Brachythecium albicans* 2, 3 / *Brachythecium mildeanum* 3(ms) / *Brachythecium populeum* 2M / *Brachythecium rutabulum* 1, 2, 3, 4 / *Bryoerythrophyllum recurvirostre* 2M, 4M / *Bryum argenteum* 1, 2M, 3FM / *Bryum barnesii* 1, 2, 3 / *Bryum bicolor* 2, 3 / *Bryum caespitium* 2, 3 / *Bryum capillare* 1, 2FM, 3, 4 / *Bryum gemmiferum* 2, 3 / *Bryum klinggraeffii* 2 / *Bryum rubens* 3M / *Calliergonella cuspidata* 2M, 3, 4 / *Campylopus introflexus* 1 / *Ceratodon purpureus* 1, 2F, 3, 4 / *Cinclidotus danubicus* 2, 3M(ms) /

Cinclidotus fontinaloides 2FM(ms), 3 / Cinclidotus riparius 2FM(ms), 3M(ms) / Cirriphyllum crassinervium 2M(cvb)(jn)(ms) / *Climacium dendroides* 2 / Dicranella heteromalla 1 / Dicranella staphylina 2, 3M / Dicranella varia 3M / Dicranoweisia cirrata 1M / Dicranum scoparium 1 / Didymodon luridus 2 / Didymodon nicholsonii 2M(jn)(ms), 3 / Didymodon rigidulus 4 / Didymodon sinuosus 2M / Didymodon tophaceus 2, 3 / Didymodon vinealis 2M(ms) / Drepanocladus aduncus 2M, 4M / Eurhynchium hians 2, 4 / Eurhynchium praelongum 1, 2, 3, 4 / Fissidens gymnandrus 2FM(jn)(ms) / Fissidens taxifolius 2F / Fontinalis antipyretica 3M(jn) / Funaria hygrometrica 1F, 2F, 3F / Grimmia pulvinata 4F / Herzogiella seligeri 1 / Homalia trichomanoides 2 / Homalothecium lutescens 2 / Homalothecium sericeum 2 / Hypnum cupressiforme s.s. 2F, 4 / Hypnum jutlandicum 1 / *Hypnum lindbergii* 2M(jn)(ms) / Jungermannia gracillima 1M(cvb) / Leptobryum pyriforme 1, 2 / Leptodictyum riparium 2FM, 4F / Leskea polycarpa 2FM(ms), 3FM / Leucobryum glaucum 1 / Lophocolea bidentata 2 / Lophocolea heterophylla 1, 2M / Marchantia polymorpha 2, 4 / Metzgeria furcata 2 / Octodiceras fontanum 3 / Orthotrichum affine 2FM, 4F / Orthotrichum anomalum 3F / Orthotrichum cupulatum 2FM(nb)(ms) / Orthotrichum diaphanum 2FM, 4FM / Physcomitrella patens 2FM(ms), 3FM, 4F / Plagiomnium affine 1 / Plagiomnium rostratum 2M(nb) / Plagiomnium undulatum 2 / Plagiothecium laetum 1M(cvb) / Pleurozium schreberi 1 / Pohlia melanodon 2M, 3M, 4 / Pohlia nutans 1F / Polytrichum formosum 1 / Pseudocrossidium hornschuchianum 1, 2, 3 / Pseudoscleropodium purum 1, 2 / Radula complanata 2 / Rhynchostegium confertum 2F / Rhynchostegium murale 2M(cvb), 4M / Rhytidiadelphus squarrosus 1, 2 / Riccia cavernosa 2FM(ms), 4 / Schistidium platyphyllum 2FM(ms) / Syntrichia latifolia 2, 4 / Syntrichia papillosa 2 / Tortula acaulon 2, 3FM / Tortula muralis 2, 3F, 4F / Tortula truncata 3 / Ulota bruchii 1F / Zygodon viridissimus var. viridissimus 2M /

Naschrift (Rienk-Jan Bijlsma)

Op 3 april 2004 hebben Henk Siebel, Rienk-Jan Bijlsma en de Duitse bryologen Andreas Solga en Volker Buchbender de Millingerwaard (locatie 2) bezocht, o.a. om de in Duitsland vrijwel onbekende *Fissidens gymnandrus* te tonen. Deze excursie heeft belangrijke aanvullingen opgeleverd. In het open en betrekkelijk oude schietwilgenbos boven het wegje vanuit Kekerdom door de Kekerdomse waard (blok 197-430) vonden we als aanvullingen *Brachythecium mildeanum* (op diverse bomen), *B. plumosum* (1x op stamvoet), *Isothecium alopecuroides* (1x op stamvoet), *I. myosuroides* (3x kleine plekken op 1,5-1,8 m hoogte), *Mnium marginatum* (1x op stamvoet), *Scleropodium cespitans* (1x op 50 cm dikke wilg, van stamvoet tot 1,6 m hoogte) en *Thamnobryum alopecurum* (1x op stamvoet). Op half in de bodem liggende bakstenen langs het kleipad in de bovenrand van dit schietwilgenbos (blok 197-431) bleken *Didymodon luridus* en *Leptobarbula berica* te groeien. In de steenglooiing tussen het pad langs het Colenbrandersbos en de Rijn (blok 197-432) werd de tijdens de voorjaarsexcursie ontdekte *Hypnum lindbergii* op meer plekken aangetroffen op en tussen de stenen, vooral in de halfschaduw van breed uitgesteelde wilgen aan de voet van de glooiing. Interessante begeleidende soorten zijn hier *Brachythecium plumosum*, *Cirriphyllum crassinervium* en *Hygrohypnum luridum*. Juist onder de waterlijn op bazalt groeit volop *Octodiceras fontanum* en hier en daar wat *Fontinalis antipyretica*.